

Meerjarenplan Kenniscentrum Data & Maatschappij 2026 – 2030

Inhoud

1	Samenvatting	→	3
2	Aanleiding		4
	2.1 Ontstaan en groei Kenniscentrum Data & Maatschappij	→	4
	2.2 Naar een nieuw meerjarenplan 2026 - 2030	→	4
3	Een veranderend AI-landschap	→	5
4	Onze visie 2026 - 2030	→	6
5	Hoe we werken: onze principes	→	7
6	Voor wie we werken: onze doelgroepen	→	8
	6.1 Bedrijven (hoofdfocus)	→	8
	6.2 Overheden	→	8
	6.3 Onderzoeksgroepen	→	8
7	Onze strategische doelstellingen 2026 - 2030	→	9
	7.1 Doelstelling 1: Kennisverzameling voor verantwoord AI-beleid en gebruik	→	10
	7.2 Doelstelling 2: Ontwikkeling en verspreiding van KDM-hulpmiddelen	→	10
	7.3 Doelstelling 3: Bevordering en ondersteuning van structurele initiatieven	→	11
	7.4 Doelstelling 4: Agendasetting en visieontwikkeling	→	11
	7.5 Doelstelling 5: Regelgevende ondersteuning	→	12
8	Tot besluit	→	13

Deze tekst is een publieksversie van het meerjarenplan 2026–2030 van het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM), goedgekeurd in het kader een nieuwe samenwerkingsovereenkomst (een zogenaamd convenant) tussen het KDM en de Vlaamse Regering. De inhoud is inhoudelijk ongewijzigd ten opzichte van het goedgekeurde plan, enkel de vorm werd aangepast op maat van een breder publiek.

Het Kenniscentrum Data & Maatschappij (KDM) is het Vlaamse kenniscentrum voor de maatschappelijke, ethische en juridische aspecten van artificiële intelligentie (AI) en datagedreven toepassingen. Het KDM werd opgericht in 2019 binnen het Vlaams Beleidsplan AI als samenwerking tussen drie onderzoeksgroepen: imec-SMIT (VUB), CiTiP (KU Leuven) en imec-MICT (UGent). Intussen is het KDM uitgegroeid tot een vaste kennispartner voor bedrijven, overheden en het brede publiek.

Met dit meerjarenplan zet het KDM de koers uit voor de periode 2026-2030. De context is sinds de vorige meerjarenstrategie sterk veranderd: de doorbraak van generatieve AI, een groeiend Europees regelgevend kader (de AI Act, Data Act, Cyber Resilience Act en Data Governance Act) en een groeiende vraag naar praktische ondersteuning bij bedrijven en overheden. Het KDM wil daarop inspelen vanuit een duidelijke visie: bijdragen aan een welvarend Vlaanderen waar innovatie, ethiek en regelgeving elkaar versterken in plaats van tegenspreken.

Om dat te bereiken, werkt het KDM voortaan gericht: met bedrijven – vooral kmo's – als hoofddoelgroep, aangevuld met overheden en onderzoeksgroepen. Vijf strategische doelstellingen, elk gekoppeld aan concrete en meetbare KPI's, geven richting aan de werking: kennisverzameling, de ontwikkeling van hulpmiddelen, structurele samenwerking, agendasetting en ondersteuning op vlak van regelgeving. Zo bouwt het KDM verder aan zijn rol als onafhankelijke, praktijkgerichte kennispartner voor verantwoorde AI in Vlaanderen.

In de volgende pagina's lichten we deze aanpak verder toe.

Ontstaan en groei Kenniscentrum Data & Maatschappij

Het KDM werd opgericht in 2019 als onderdeel van het Vlaams Beleidsplan Artificiële Intelligentie. Drie onderzoeksinstituten – imec-SMIT (VUB), CiTiP (KU Leuven) en imec-MICT (UGent) – bundelden hun expertise om ondersteuning te bieden bij ethische, juridische en maatschappelijke vragen rond AI en deze te vertalen naar de Vlaamse context. In de opstartfase lag de nadruk op het uitbouwen van een basiswerking, het ontwikkelen van de eerste tools en het identificeren van relevante stakeholders binnen overheid, onderzoek en bedrijfsleven.

Met het convenant 2021–2025, goedgekeurd door de Vlaamse Regering op 7 mei 2021, kreeg deze werking een structureel kader. Het KDM groeide in deze periode uit tot een vaste kennispartner die concrete tools en kennis biedt aan bedrijven, beleidsmakers en het brede publiek bij de toepassing van AI.

2.2

Naar een nieuw meerjarenplan 2026–2030

Op basis van een evaluatie van de voorbije werking scherpt het KDM in het meerjarenplan 2026–2030 zijn aanpak aan: een striktere prioritering van doelgroepen, een nauwere samenwerking tussen de betrokken onderzoeksgroepen en meetbare resultaten (KPI's) die aan elke doelstelling gekoppeld zijn, om de meerwaarde van het KDM voor Vlaanderen duidelijk meetbaar te maken.

Een veranderend AI-landschap

3

Sinds de vorige meerjarenstrategie is het AI-landschap ingrijpend veranderd. De doorbraak van generatieve AI in 2022 (met de lancering van ChatGPT en gelijkaardige toepassingen) maakte artificiële intelligentie in korte tijd toegankelijk voor een breed publiek. AI raakte bovendien sterker verweven met bestaande data-infrastructuren binnen onder meer overheden, onderwijs en zorg, en groeide uit tot een schaalbare, alomtegenwoordige technologie. Dat leidde tot aangescherpte vragen over vooringenomenheid (bias), afhankelijkheid van grote buitenlandse technologiespelers en de duurzaamheid van de onderliggende rekenkracht.

Deze evolutie brengt ook maatschappelijke spanning met zich mee. AI blijft voor sommigen een symbool van vooruitgang, voor anderen een bedreiging voor privacy, werkzekerheid of maatschappelijke waarden. Vlaamse organisaties die met AI experimenteren, krijgen daardoor soms te maken met wantrouwen, ook wanneer de onderliggende technologie en context genuanceerder liggen.

Ook op regelgevend vlak is er veel veranderd. Met de Europese AI Act, Data Act en Cyber Resilience Act verschoof de focus van vrijblijvende ethische richtsnoeren naar bindende regelgeving. Tegelijk groeit binnen Europa de aandacht voor de concurrentiekracht van de digitale sector (zoals het Draghi-rapport) waardoor beleidsmakers moeten balanceren tussen regulering en innovatie. Voor bedrijven en overheden zorgt deze combinatie van complexe en versnipperde regelgeving voor onzekerheid en drempels om AI-projecten op te schalen.

Vlaanderen bevindt zich in een overgangsfase: van visie naar uitvoering, van onderzoek naar toepassing, van ethische richtsnoeren naar wettelijke verankering. Net in die overgang speelt het KDM een sleutelrol: als onafhankelijke partner die kennis, duiding en praktische ondersteuning biedt aan wie met deze uitdagingen aan de slag moet.

Onze visie 2026–2030

// Het Kenniscentrum Data & Maatschappij wil bijdragen aan een welvarend Vlaanderen waar innovatie, ethiek en regelgeving elkaar niet tegenspreken, maar bijdragen aan productiviteit en maatschappelijke vooruitgang.

Deze visie vertrekt vanuit de overtuiging dat technologische vooruitgang niet los kan staan van ethiek, transparantie en publieke meerwaarde. Om ze te realiseren werkt het KDM op twee niveaus die elkaar versterken.

4.1

Bovenbouw: het beleid

Het KDM ondersteunt beleidsmakers door complexe digitale regelgeving en beleidsinitiatieven op een heldere manier te duiden en te vertalen naar de Vlaamse context. Zo helpt het KDM om onduidelijkheid weg te nemen, beleidskeuzes te onderbouwen en consistentie te brengen in het digitale beleid.

4.2

Onderbouw: de praktijk

Het KDM versterkt bedrijven en andere organisaties door juridische, maatschappelijke en ethische uitdagingen te helpen overwinnen. Via richtlijnen, tools en cocreatieve trajecten ondersteunt het de verantwoorde ontwikkeling en toepassing van digitale technologieën.

Hoe we werken: onze principes

5

- **Herbruikbaarheid.** Het KDM richt zich op structurele impact via intermediaire organisaties (sectorfederaties, koepelorganisaties, kennisinstellingen, overheidsinstanties) die ontwikkelde materialen verder verspreiden binnen hun netwerk. Het KDM doet geen individuele adviesverlening.
- **Cocreatie.** Het KDM werkt nooit autonoom in grote dossiers, maar steeds samen met relevante partners uit het veld, via kortlopende werkgroepen en korte communicatielijnen.
- **Vraaggedrevenheid.** Het KDM vertrekt vanuit de concrete noden van bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties, die onder meer in de stuurgroepvergaderingen worden signaleerd.
- **Praktijkgerichtheid.** Nieuwe methodes en inzichten worden getest in reële Vlaamse contexten, zodat tools, richtlijnen en aanbevelingen gevalideerd zijn op bruikbaarheid.
- **Monitoring en impactmeting.** Het KDM volgt op in welke mate ontwikkelde tools en instrumenten effectief gebruikt worden en de gewenste impact hebben, om de eigen werking voortdurend te verbeteren.

Voor wie we werken: onze doelgroepen

6

Het KDM richt zich niet rechtstreeks tot individuele organisaties, maar werkt via intermediaire organisaties die deze doelgroepen ondersteunen binnen hun sector of beleidsdomein. Zo kan het KDM zijn kennis, tools en richtlijnen breder laten doorstromen naar de praktijk.

6.1

Bedrijven (hoofdfocus)

De voornaamste focus van het KDM ligt op bedrijven, met bijzondere aandacht voor kmo's en innovatieve ondernemingen die actief aan de slag willen met artificiële intelligentie en datagebruik. Het KDM werkt hiervoor nauw samen met koepelorganisaties zoals Unizo, Voka, Beltug, maar ook met VLAIO en Agoria (voor bedrijven waarvoor AI-innovatie een kernactiviteit is, zoals start-ups en scale-ups). Ook werknemers worden, via werknemersorganisaties, voorzien van de nodige kennis over verantwoorde AI.

6.2

Overheden

Een tweede doelgroep zijn de overheden, op Vlaams en federaal niveau. Voor deze groep ligt de nadruk op beleidsmatige ondersteuning: het KDM levert in de eerste plaats adviezen en inzichten aan het Departement Werk, Economie, Wetenschap, Innovatie en Sociale Economie (WEWIS) en aan VLAIO. Voor overheden die zelf aan innovatie doen, bekijkt het KDM de complementariteit met het AI Expertisecentrum van Digitaal Vlaanderen.

6.3

Onderzoeksgroepen

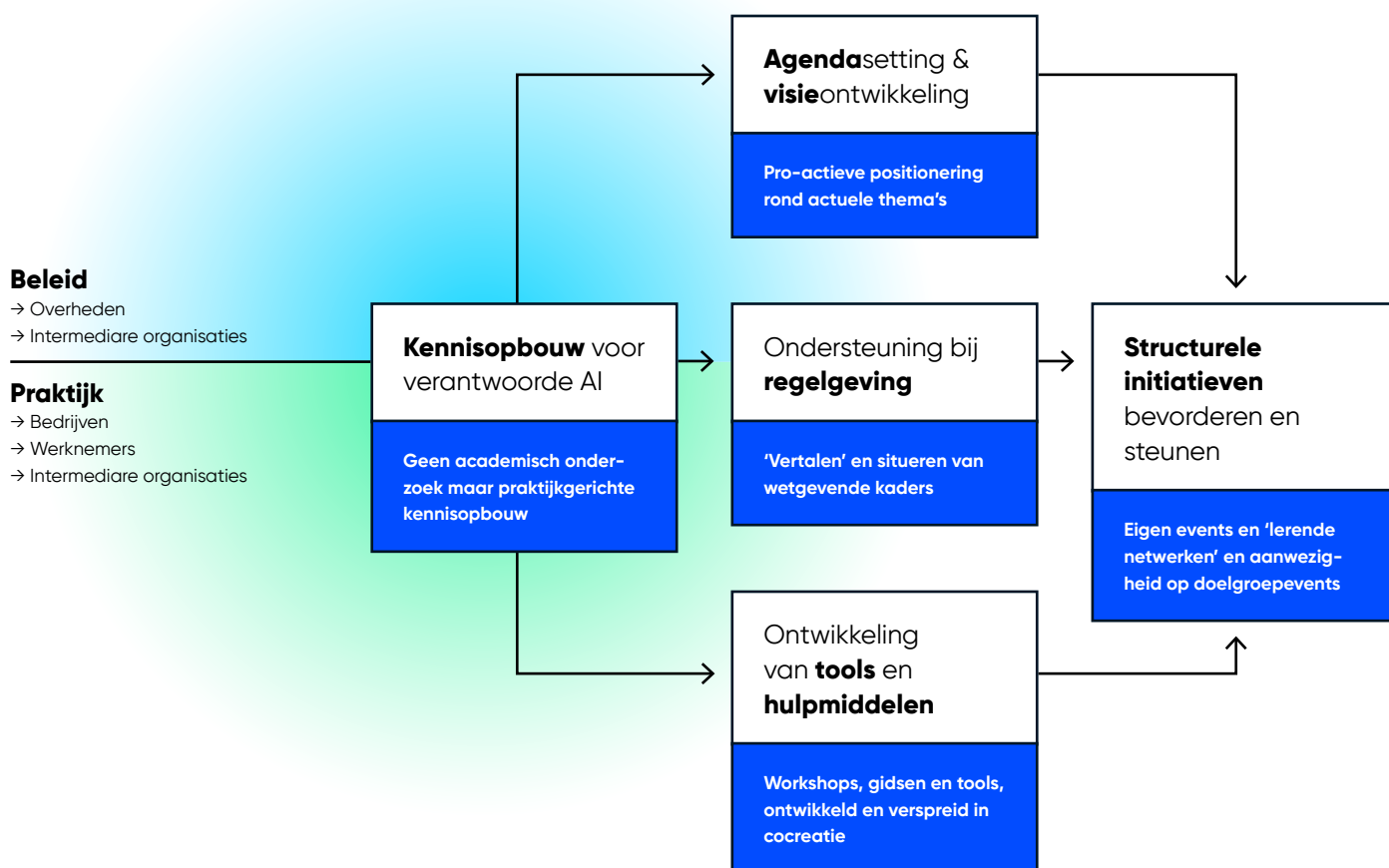
De samenwerking met onderzoeksgroepen blijft bestaan, zij het in mindere mate dan in het vorige convenant. De rol van het KDM bestaat hier vooral uit het delen van inzichten en het bevorderen van interdisciplinaire uitwisseling tussen onderzoekers en het werkveld, onder meer via VAIOP, VAIA en de Vlaamse Hogescholenraad.

Onze strategische doelstellingen 2026–2030

7

De doelstellingen van het meerjarenplan 2026–2030 zijn opgebouwd rond de werking richting de boven- en onderbouw. Doelstelling 1 levert de kennis die de rol van het KDM als onafhankelijk kenniscentrum onderbouwt, Doelstelling 2 focust volledig op de onderbouw door de praktische vertaling van deze kennis voor onder meer bedrijven. Doelstelling 3 zorgt dat deze kennis praktijkgericht blijft via netwerken en werkgroepen die vragen capteren en KDM-output valoriseren. Doelstelling 4 focust op de bovenbouw door vroegtijdige anticipatie en positionering op aankomende thema's. Doelstelling 5 verbindt boven- en onderbouw door ondersteuning bij regelgeving zowel richting beleid als praktijk.

Doelstelling 1: Kennisverzameling voor verantwoord AI-beleid en gebruik

Doelstelling: kennis verzamelen en opbouwen over de ethische, juridische en maatschappelijke aspecten van datagedreven toepassingen en artificiële intelligentie. Deze kennis vormt de basis voor de andere activiteiten van het KDM.

Concrete acties:

- Het KDM publiceert jaarlijks visiepapers of rapporten over thema's waar concrete kennis ontbreekt.
- Bestaande KDM-tools ter ondersteuning van bedrijven worden geëvalueerd op toepasbaarheid en bijgestuurd waar nodig.

Meetbare resultaten:

- 3 publicaties per jaar
- 1 tool geëvalueerd en aangepast per jaar

Doelstelling 2: Ontwikkeling en verspreiding van KDM-hulpmiddelen

Doelstelling: ontwikkeling en verspreiding van ethische, maatschappelijke en juridische hulpmiddelen voor de KDM-doelgroepen, zodat verantwoorde AI-innovatie en -beleid haalbaar en concreet worden.

Concrete acties:

- Het KDM ontwikkelt en verspreidt hulpmiddelen (meetschalen, tools en kennisartikelen) samen met het middenveld, beleidsmakers en bedrijven.
- Het KDM zet een databank op met eigen en externe juridische en ethische instrumenten en praktijken, en houdt die up-to-date.
- Het KDM ontwikkelt een procedure om de AI-maturiteit van een organisatie te evalueren op vlak van ethische cultuur, governance en AI-geletterdheid.

Meetbare resultaten:

- 3 gevalideerde meetschalen tegen 2030
- databank met minstens 10 instrumenten tegen 2027
- bereik van meer dan 1.000 bedrijven via partners (VLAIO, Unizo, Agoria...)
- jaarlijkse rapportering over de monitoring en evaluatie van gebruikte hulpmiddelen.

Doelstelling 3: Bevordering en ondersteuning van structurele initiatieven

Doelstelling: het KDM bevordert een duurzame en structurele uitwisseling van kennis, praktijken en instrumenten over verantwoorde data- en AI-systemen, binnen partnerschappen en netwerken die het actief versterkt of initieert.

Concrete acties:

- Faciliteren van leertrajecten, uitwisselingsmomenten en gemeenschappen voor data- en AI-professionals in Vlaanderen, met focus op juridische en ethische aspecten.
- Samenwerken op Europees niveau met verwante organisaties en stakeholders rond juridische en ethische aspecten van data en AI-systemen.
- Bestaande en nieuwe tools en kennis inbedden via gerichte momenten van bekendmaking en demonstratie in partnerschappen en netwerken.

Meetbare resultaten:

- 4 netwerksamenkomsten per jaar met gemiddeld 30 deelnemers
- deelname aan minstens 2 Europese initiatieven met concrete output
- 50 deelnemers per lerend netwerk tegen 2030
- jaarlijks 3 gerichte leertrajecten in kortlopende dossiers.

Doelstelling 4: Agendasetting en visieontwikkeling

Doelstelling: het KDM anticipeert en bereidt thema's voor, zodat beleidsmakers, koepelorganisaties en bedrijven proactief en strategisch kunnen inspelen op aankomende uitdagingen.

Concrete acties:

- Opmaak van een jaarlijkse tijdlijn met aankomende regelgeving of gerelateerde acties, en een tweede tijdlijn met opkomende technologieën en maatschappelijke uitdagingen.
- Ontwikkeling van policy briefs die een belangrijke AI- of datatrend kaderen en via scenario's mogelijke aanbevelingen oplijsten voor beleidsmakers, bedrijven en andere stakeholders.

Meetbare resultaten:

- publicatie van 2 jaarlijkse tijdlijnen
- 2 policy briefs per jaar die geciteerd of gebruikt worden door beleidsmakers.

Doelstelling 5: Regelgevende ondersteuning

Doelstelling: het KDM vertaalt Europese, nationale en Vlaamse digitale regelgeving (zoals de AI Act, Data Act, Cyber Resilience Act en Data Governance Act) naar praktische handleidingen, workshops, modeldocumenten en compliance-tools voor Vlaamse ondernemingen, en ondersteunt beleidsmakers bij de totstandkoming en implementatie ervan.

Concrete acties:

- Toename van inzicht in en beheersing van het juridisch kader rond AI, data en digitalisering bij Vlaamse organisaties en bedrijven die daar nood aan hebben.
- Ondersteuning van het Vlaamse beleid bij het ontwikkelen en bijsturen van regelgeving rond AI, data en digitalisering.

Meetbare resultaten:

- jaarlijks minstens 1 beleidsadvies
- jaarlijks minstens 1 workshop of event rond regelgevende kaders (bv. via policy prototyping)
- jaarlijkse bijdrage aan het bereiken van 1.000 bedrijven met dit ondersteunend aanbod.

Met dit meerjarenplan wil het Kenniscentrum Data & Maatschappij de komende vijf jaar verder bouwen aan een Vlaanderen waar innovatie, ethiek en regelgeving elkaar versterken. Benieuwd naar onze publicaties, tools en events? Volg ons via onze website of schrijf je in op onze nieuwsbrief.

Meer weten? www.data-en-maatschappij.ai

Colofon

Kenniscentrum Data & Maatschappij: Meerjarenplan 2026 – 2030.

Een publicatie van het Kenniscentrum
Data & Maatschappij.

Aanspreekpunt

Rob Heyman, academisch coördinator
Kenniscentrum Data & Maatschappij
(rob.heyman@vub.be).

Publicatiejaar

2026

Contact

info@data-en-maatschappij.ai

Vormgeving

Toast confituur Studio

Credits beelden

p. 3, 12 en 13: 'Sfeerbeelden 5 jaar
Kenniscentrum Data & Maatschappij'
© Thierry Geenen.

p. 5: Flanders AI Forum 2022

p. 7: KDM-tool GenAI Blind Spots
© KDM

data-en-maatschappij.ai
↑